

KWALIFIKACJE W REWITALIZACJI

Sześć lata temu weszła w życie ustawa o rewitalizacji. Mimo tak długiego okresu jej obowiązywania większość gmin działa w oparciu o programy rewitalizacji opracowane w ścieżce pozaustawowej, tj. lokalne lub miejskie programy rewitalizacji. Okres przejściowy dla gmin niebawem się kończy. W związku z tym potrzeba szczególnej wiedzy dopasowanej do stanu zaawansowania procesu rewitalizacji w gminie.

KATARZYNA SPADŁO, Centrum Doradztwa Rewitalizacyjnego, Instytut Rozwoju Miast i Regionów

U mowa Partnerstwa, która określa strategię wykorzystania funduszy europejskich w ramach polityk unijnych w latach 2021–2027, wskazuje jednoznacznie, że jedynie gminne programy rewitalizacji będą kwalifikowane jako podstawa przyznawania środków na działania rewitalizacyjne. Okres przejściowy ulega więc naturalnemu skróceniu dla wielu samorządów. Standardowe szkolenia nie sprawdzają się w nowych warunkach, dlatego opracowaliśmy program, który dopasujemy do lokalnych uwarunkowań.

JAK POWSTAWAŁA OFERTA EDUKACYJNA IRMiR?

Polem działalności naukowej i zastosowań praktycznych IRMiR są szeroko pojęte problemy rozwoju i odnowy miast oraz regionów, w szczególności w obszarze rewitalizacji. Instytut prowadzi badania nad stanem degradacji polskich miast i opracowuje założenia polityki rewitalizacyjnej na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Prace realizowane w Instytucie często łączone są z projektami wdrożeniowymi dla jednostek samorządu terytorialnego.

Szczególne doświadczenie Instytutu wynika z realizacji pilotażowych usług doradczych w procesie wdrażania Ustawy z 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Rozwiązania wypracowane w grupie miast wdrażających projekty w ramach konkursu dotacji „Modelowa Rewitalizacja Miast” stały się podstawą wielu publikacji i projektów badawczych realizowanych przez IRMiR. Na bazie posiadanej wiedzy i doświadczenia Instytut powołał w 2019 r. Centrum Doradztwa Rewitalizacyjnego, będące krajowym ośrodkiem wsparcia samorządów różnych szczebli poprzez edukację i doradztwo.

Obecnie Centrum Doradztwa Rewitalizacyjnego IRMiR jest odpowiedzialne za realizację części wdrożeniowej projektu pn. „Nowy model urbanizacji w Polsce – praktyczne wdrożenie zasad odpowiedzialnej urbanizacji oraz miasta zwarte”, współfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach Strategicznego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków”. Realizowany pilotaż dotyczy opracowania modelowego gminnego programu rewitalizacji dla kurczącego się miasta.

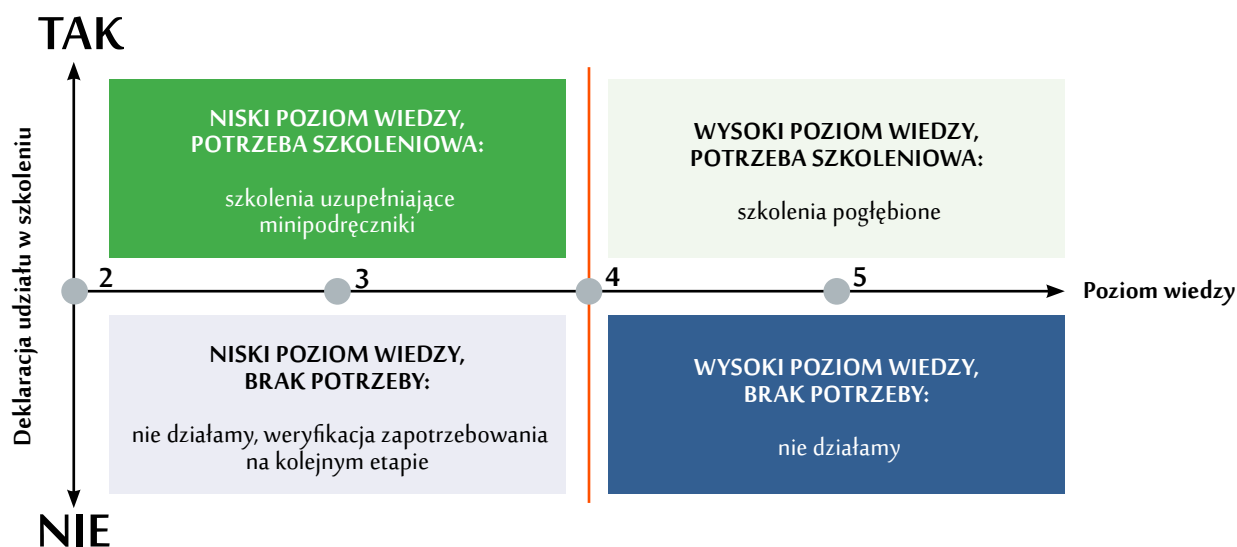
WIEDZA O REWITALIZACJI DOPASOWANA DO POTRZEB SZKOLENIOWYCH

Szczególnym polem doświadczeń szkoleniowych jest projekt pod nazwą „Budowanie potencjału instytucjonalnego średnich i małych miast w Polsce na rzecz wdrażania skutecznych lokalnych polityk rozwoju”, realizowany ze środków funduszy norweskich i funduszy EOG na lata 2014–2021 oraz w 15% z budżetu państwa w ramach Programu „Rozwój Lokalny”. Partnerami projektu są: Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Norweski Związek Władz Lokalnych i Regionalnych (KS), Związek Miast Polskich (ZMP) oraz Instytut Rozwoju Miast i Regionów (IRMiR).

Wsparcie doradcze i szkoleniowe otrzymują miasta małe i średnie, które doświadczają problemów depopulacyjnych oraz identyfikują bariery dotyczące rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy, a także posiadają niezrealizowane potrzeby w zakresie adaptacji do zmian klimatu i ochrony środowiska oraz potrzeby w realizacji działań z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i wdrażania standardów dostępności. W projekcie przewidziano szkolenia dla personelu projektu i pracowników samorządowych zaangażowanych w jego realizację, a ich celem jest rozszerzenie kompetencji całych zespołów projektowych. W pierwszym etapie dla 54 miast zaplanowano szkolenia wspólne – uzupełniające i wyrównujące poziom wiedzy wśród pracowników wszystkich gmin. W kolejnym natomiast – szkolenia pogłębione, dedykowane wybranym specjalistycznym zagadnieniom i prowadzone dla miejskich zespołów projektowych.

Etap opracowania programu szkoleń został poprzedzony badaniem potrzeb ich przyszłych uczestników. Za pomocą formularza ankiety badawczej pozyskano informacje o zagadnieniach najbardziej przydatnych w codziennej pracy pracowników samorządowych.

Uruchomienie szkoleń w formule online umożliwiło rezygnację z nałożonych ilościowych kryteriów dostępu do szkoleń. Zdjęto limity dotyczące liczby uczestników.

Matryca planowania działań szkoleniowych¹

Oferowano siedem wyjściowych bloków dotyczących rewitalizacji:

- Blok 1: Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- Blok 2: Partycypacja społeczna w rewitalizacji,
- Blok 3: Gminny Program Rewitalizacji,
- Blok 4: Monitoring i ewaluacja GPR,
- Blok 5: Narzędzia ustawy o rewitalizacji,
- Blok 6: Planowanie przestrzenne w procesie rewitalizacji,
- Blok 7: Instrumenty ochrony środowiska w rewitalizacji.

Na potrzeby weryfikacji wyników ankiet opracowano kryteria kwalifikujące osoby do szkolenia pogłębionego lub uzupełniającego. Określono także minimalny próg zainteresowania dla szczegółowych zagadnień, poniżej którego zapadała decyzja o jego wyłączeniu z programu szkoleń. W zebranych wynikach nie było takich zagadnień, co pokazało ogromne potrzeby i zainteresowanie szkoleniami kompetencyjnymi w grupie małych i średnich miast. Podjęcie decyzji o uruchomieniu procesu rewitalizacji powinno być poparte szczegółową wiedzą na temat zarówno korzyści, jak i obowiązków wynikających z opracowania ustawowego programu rewitalizacji. Z tego względu w procesie szkoleń realizowanych w ramach projektu szczególnie nacisk kładziony był na identyfikację potrzeb w zakresie rewitalizacji w odniesieniu do tych gmin, które do tej pory nie prowadziły żadnych działań w tym zakresie. Zupełnie inna była oferta dla gmin, które potrzebowały przejść od lokalnego programu rewitalizacji do programu opracowanego w ścieżce ustawowej (GPR).

Zestawienie deklarowanego poziomu wiedzy i chęci udziału w szkoleniu pozwoliło na wyróżnienie czterech sytuacji (rysunek). Punktem wyjścia do wyznaczenia szczegółowych zagadnień, które stały się osią programu szkoleń, była klasyfikacja tematów, na które było największe zapotrzebowanie i jednocześnie deklarowano w stosunku do nich najniższe kompetencje. Rządziej wskazywane zagadnienia zostały skierowane do omówienia w minipodrecznikach, które wypracowywali trenerzy z ramienia IRMiR jako uzupełnienie działań szkoleniowych. Minipodreczniki zostały udostępnione na stronie <http://irmir.pl/program-rozwoj-lokalny/publikacje/>.

Same szkolenia odbyły się już w warunkach epidemii COVID-19. Konieczność zmiany formuły spotkań edukacyjnych ze stacjonarnych na online wywołała kolejne zmiany w programie – należało dostosować czas trwania spotkań i zakres tematyczny do możliwości narzędzi zdalnych – programów do organizacji telekonferencji. Skrócono czas trwania spotkań – z planowanych ośmiu godzin w formule stacjonarnej do czterech godzin on-line. Podejście to wymusiło syntezę zagadnień do omówienia podczas szkoleń. Założono przeniesienie tematów teoretycznych do omówienia w minipodrecznikach, odciążając w ten sposób spotkania z kwestii definicyjnych. Dzięki temu na spotkaniach skoncentrowano się na praktycznym ujęciu, co umożliwiło szybszy przepływ know-how do miast uczestniczących w projekcie. Wiedza ekspercka oraz liczne inspiracje, zdobywane podczas szkoleń przez uczestników, były na bieżąco konsumowane w tworzonych przez miasta Planach Rozwoju Lokalnego.

Uruchomienie szkoleń w formule online umożliwiło rezygnację z nałożonych ilościowych kryteriów dostępu do szkoleń. Zdjęto limity dotyczące liczby uczestników spotkań, umożliwiając wzięcie w nich udziału wszystkim zainteresowanym.

Zmiany w programie szkoleń, spowodowane koniecznością dostosowania do narzędzi on-line, wywołały potrzebę ich szczegółowej ewaluacji i bieżącej oceny pod kątem dostosowania do potrzeb uczestników. Z tego względu po każdym spotkaniu uczestnicy wyrażali swoje opinie na temat jego jakości merytorycznej. W trakcie oceny pytano również przedstawicieli gmin o kolejne zagadnienia konieczne do pogłębienia na dalszych etapach realizacji projektu. Identyfikowane w ten sposób nowe tematy w naturalny sposób poszerzały program szkoleń, który w miarę wpływu działań ewoluował, dopasowując się do potrzeb uczestników. ■

ŹRÓDŁO

1. Mapa drogowa do realizacji szkoleń kompetencyjnych dla pracowników miast uczestniczących w projekcie: *Budowanie potencjału instytucjonalnego średnich i małych miast w Polsce na rzecz wdrażania skutecznych lokalnych polityk rozwoju*. IRMiR. Warszawa 2020.